

ANUL 1918 – AN FAST ȘI DE NEUITAT PENTRU TOȚI ROMÂNII

IOAN OPRIȘ
Universitatea Valahia, Târgoviște

The Year 1918 - a Great and Unforgettable Year for all Romanians ABSTRACT

As a consequence of the entry of the USA into the First World War on 6 April 1917, those responsible for Romania's destiny took direct steps to strengthen support for the country abroad. For the American space, where hostile German and Hungarian propaganda had gained a large favourable media ground, being ably supported and generously financed, the mission entrusted to Vasile Lucaciu, Ioan Moța and Vasile Stoica proved to be providential. Through it - and especially through the only English-speaking and, moreover, military war hero, Vasile Stoica - the contribution to activating the reactions of Romanian Americans was radically improved. The pro-Romanian movement received not only consistent support, but above all, a dedicated leader with exceptional qualities and a remarkable cohesive force. He also had the gift of working with the leaders of the Romanian communities, as well as with the most influential American decision-makers.

On February 22, 1918 - meeting in Youngstown - the Romanian Orthodox faction in the state of Ohio resolved to convene a church congress of all the churches in America to present the sufferings of the Romanians under foreign rule and to ask the support of the government and the President of the United States for their liberation from Austro-Hungarian rule and their full union with the mother country.

In the name of 150.000 Romanian believers, the resolution was sealed. At the end of the Congress, 70 representatives, headed by priests Ioan Podea, Elie Pop, Nicolae Clonța, Cornel Foltuțiu, Octavian Mureșan, Teofil Roșca, Romul Doctor, Aurel Rău, Simion Mihălțean, Solomon Duma, Iuliu Holder, Irimia Delea, signed the Deed of worship and submission to the Holy Metropolis of Ungro-Wallachia. Their meeting, congress, they called it "a public assembly", and what set them onto they considered to be "a sense of justice and love of the Nation".

Cuvinte-cheie: misiunea românească, congres, emigrație, unire, propagandă

Key words: Romanian mission, congress, emigration, union, propaganda

În istoria românismului și a românității, momentele faste, de solidaritate și de împlinire spirituală au fost determinate de acumulări îndelungi și de imperioase nevoi.

În fața dezastrului și a catastrofei, românii au reacționat îndeobște solidar, hotărârile lor fiind luate sub puterea Crucii, cu grija Bisericii și în spațiul sacru al acesteia. Credința în Dreptate și izbânda acesteia i-a însuflețit pe cei mulți, le-a dat putere să îndure, le-a justificat sacrificiile.

Dintre toate aspirațiile românității, idealul secular al deplinei uniri a tuturor celor risipiți ori răzlețiți de neam a fost principalul și constantul țel. La împlinirea lui, nici o jertfă nu s-a părut a fi prea mare. În astfel de momente – ca în anul 1918 – s-au remarcat lideri de largă recunoaștere, cu caractere puternice și cu personalitate cuceritoare.

Ca o consecință a intrării SUA în Primul Război Mondial, la 6 aprilie 1917, cei răspunzători de destinul României au luat măsuri directe pentru a întări susținerea țării în străinătate. În primul rând, au abordat țările europene, centrul fiind la Paris, dar n-au omis spațiul american, Statele Unite anunțându-se deja ca un factor decisiv pentru victoria Aliaților. Pentru spațiul american, unde propaganda ostilă, germană și maghiară, câștigase un larg teren mediatic favorabil, fiind abil susținută și finanțată generos, misiunea încredințată lui Vasile Lucaciu, Ioan Moța și Vasile Stoica s-a dovedit a fi providențială. Prin intermediul acesteia – și mai ales a singurului vorbitor de limba engleză și-n plus militar, erou de război, Vasile Stoica¹ - aportul adus activării reacțiilor românilor americani a fost radical îmbunătățit. Mișcarea proromânească a primit nu doar un sprijin consistent, ci, mai ales, un lider dedicat cu calități excepționale și o forță de coagulare remarcabilă. Acesta a avut și darul de a conlucra atât cu fruntașii comunităților românești, cât și cu cei mai influenți decidenți americani.

Congresul bisericesc

La cele trei momente unioniste magistrale și astrale din 1918 – 24 martie, Chișinău, 26 noiembrie – Cernăuți și 1 decembrie – Alba Iulia, istoria trebuie să aducă o cuvenită completare: 9-10 martie 1918, Youngstown. Este aceasta și necesară și logică: cea mai mare comunitate românească din afara regatului, românii din SUA, numărând în jur de 200.000 atunci, au declarat hotărât, la 10 martie 1918, decizia lor de a se subordona din punct de vedere religios, Mitropoliei Ortodoxe de la București. Decizia lor – liberă și necondiționată de varii factori de influență sau de interese - cea religioasă - se suprapune firesc pe cea politică: originari din provinciile stăpânite de Imperiul austro-ungar, din Transilvania, Banat, Crișana, Maramureș și Bucovina, acest grup masiv și compact a decis, prin fruntași de largă autoritate și recunoaștere, desprinderea din stăpânirea imperială și unirea lor cu frații din Regatul României. Hotărârea lor, clar argumentată și definitivă, au comunicat-o, la 10 martie 1918, guvernanților și președintelui SUA, Woodrow Wilson. Adică, celor mai sus plasați factori politici și militari, care, ca învingători în Primul Război Mondial, au jucat rolul de arbitru la Conferința de Pace (1919-1920).

Așadar, românii americani, prin *Hrisovul de închinare* (**Fig. 1, 2**) au oferit lumii și celor de acasă, primul document unionist, neconstrâns, liber și democrat,

¹ Despre Vasile Stoica și lucrările sale în SUA, vezi propria sa carte (Stoica 1924) și recentele lucrări ale lui Ioan Opreș (Opreș 2018; Opreș 2021).

care a anunțat deplina unire românească².

La 22 februarie 1918 – reunită în orașul Youngstown – fracțiunea română ortodoxă din statul Ohio a hotărât convocarea unui congres bisericesc al tuturor bisericilor din America, care să prezinte suferințele românilor de sub stăpânire străină și să ceară sprijinul guvernului și al președintelui SUA pentru împlinirea eliberării lor de sub stăpânirea austro-ungară și deplina lor unire cu țara mamă.

9 martie 1918 – tot în Youngstown – a fost prima zi a lucrărilor Congresului, care hotărăște ruperea legăturilor politice și bisericești cu autoritățile superioare din Austro-Ungaria și depunerea jurământului de credință României, respectiv închinarea bisericii ortodoxe românești din America și supunerea acesteia Mitropoliei din București.

În numele a 150.000 de credincioși români, s-a pecetluit hotărârea. La sfârșitul Congresului au semnat *Hrisovul de închinare și supunere către Sfânta Mitropolie a Ungro-Valahiei* (**Fig. 1-2**), 70 de reprezentanți în frunte cu preoții Ioan Podea, Elie Pop, Nicolae Clonța, Cornel Foltuțiu, Octavian Mureșan, Teofil Roșca, Romul Doctor, Aurel Rău, Simion Mihălțean, Solomon Duma, Iuliu Holder, Irimia Delea. Reuniunea, congresul lor l-au numit „sobor obștesc”, iar ceea ce i-a îndemnat au considerat a fi „simțul dreptății și al dragostei de Neam”. „Limba, Credința și Datinile noastre românești moștenite din moși strămoși” au fost obiectivele care i-au adunat laolaltă, toți privind „cu adâncă dragoste și neclintită nădejde spre liberul Regat al României de unde așteptăm cu toții dezrobirea Neamului nostru ajuns sub oblăduiri străine și dușmane”. Au ținut să se precizeze în *Hrisov* că-n lăcașurile de rugăciune ridicate de ei „pe limanul” american, au stat „în strânsă legătură de supunere cu Mitropolia Ortodoxă Română din Ungaria și Transilvania”, dar și că Mitropolia Ungro-Vlahiei „ne-a apărat și povățuit trimițându-ne duhovnici și arhieri”; au hotărât ca „nimeni dintre noi, fiii Bisericii Ortodoxe din America, nici preot, nici mirean”, să nu mai țină legăturile și acestea să fie „statornicite iarăși când Transilvania și ținuturile românești din Ungaria vor fi desrobite, făcând parte din Regatul liber al României”. Așa că, în consecință, „întemeiem aici pe pământul acestei țări a libertății o Episcopie Românească de legea noastră a Răsăritului, care de acum întotdeauna va purta numele Episcopiei Române Ortodoxe din Statele Unite ale Americii de Nord”³. Aceasta, supusă deci Mitropoliei de la București, va urma „toate cele ce

² Aceste documente au fost înregistrate, prin donație, în ANIC, fond *Ioan Podea* (fond personal 103), transmis Direcției Județene a Arhivelor Brașov, documente parvenite nouă prin gentilețea colegială a domnului Liviu Grigorescu, drept care mulțumim și aici. *Hrisovul* și celelalte acte ale reuniunii au fost traduse în limba engleză de Al. Lahovari, atunci secretar al Legației României în SUA.

³ Vezi *Hrisovul de Închinare și Supunere a Românilor Ortodocși din Statele Unite ale Americii de Nord către Sfânta Mitropolie a Ungro-Vlahiei* și în limba engleză, în ANIC, fond *Ioan Podea*. A fost publicat, ca text, de Gabriel-Viorel Gârdan (Gârdan 2019, p. 53-55).

crede, mărturisește și întărește această Sfântă Mitropolie, care singură va avea dreptul de a da îndrumări întru chivernisirea Bisericii Noastre”⁴.

Din dezbaterile reuniunii

În cuvântarea sa la Congres, dr. Constantin Angelescu⁵, ca reprezentant al României la Washington și-a spus răspicat argumentul: „Sus e Dumnezeu și știe că am fost datori să prindem arma. Prea mult au fost apăsați transilvănenii și am vrut să le dăm și lor libertatea. Știu și aliații noștri cum și pentru ce am intrat în război. Știe chiar și America, țara aceasta puternică în care ne aflăm astăzi. Aliații nu vor pune arma jos decât după victorie, iar când vor învinge ei, am învins și noi. Să ne ținem curajul și să facem tot ce putem pentru a cuceri iubirea și simpatia Americii de la care atârnă soarta războiului și soarta noastră”. Discurs măsurat, angajant și încurajator, din partea diplomatului. Acesta a ținut să-l încheie printr-o propoziție explicată: „Istoria noastră va încresta această frumoasă manifestație între cele mai mari evenimente din viața noastră, iar d-voastră pururea puteți fi mândri că ați avut tăria să o faceți”. Chirurgul, universitarul și parlamentarul liberal a jucat un rol important ca reprezentanți ai României și ca slujitori ai mișcării naționale.

Maiorul Liviu Teiușanu, atașat militar pe lângă Legația României de la Washington, era erou de război, invalid fără o mână. A luptat în Transilvania, așa că-n cuvântarea sa le-a amintit ascultătorilor: „Nimănui să nu i se pară că a dat ori a făcut prea mult. Totul trebuie făcut pentru mântuirea țării și a cinstei poporului românesc. Actul măreț de astăzi (10 martie 1918, n.n.) încă este o recunoștință a jertfelor mari pe cari le-a adus România”.

Așteptat cu mare interes, căpitanul Vasile Stoica a vorbit în numele guvernului României și, în limba engleză, a mulțumit lui John G. Cooper „pentru declarațiile ce le-a făcut cu privire la România și pentru promisiunea solemnă că va sprijini și în parlament cauza dreaptă a neamului românesc”. În cuvântul de închidere a Congresului, - după ce a fost prezentat *Hrisovul* – pr. Ioan Podea a amintit că s-a jurat credință României, mulțumind pentru jertfele aduse în bătălia pentru Transilvania. A fost tranșant: „Cine crede că nu-și ține jurământul să plece dintre noi. Cei credincioși steagului dreptății, să ne facem datoria. Cei harnici de armă, cu arma; cei harnici de muncă, cu munca; cei buni sfătuitori, cu sfatul și toți laolaltă să formăm o putere și să o punem la îndemâna guvernului american să se folosească de ea acum și când crede de bine, ca atunci când va

⁴ Recunoașterea Episcopiei Ortodoxe Română din SUA a devenit oficială prin documentul semnat la 22 august 1918 în Youngstown, întocmit de notarul public Cornelius P. Kaiser (Mahoning-Ohio) și aprobat de J. Arthur Ferris și autorizat de J. William D. Fulton, secretar de stat în statul Ohio, la 27 august 1918, fiind semnat olograf de acesta la 5 septembrie 1918 (consemnat în Records of Incorporations; vezi copia documentului în **Fig. 3-4**).

⁵ Ministru plenipotențiar în SUA (1 octombrie 1917 – 25 martie 1918). Citatele din lucrare se regăsesc în documentarul publicat (ca album) de către prof. Ioan Podea (**Anexă**).

sosi ziua cea mare a păcii, să putem zice și noi: am luptat pentru libertate, vrem să o avem!”

La banchetul din seara de 10 martie au participat procurorul Jared P. Nuxley și judecătorii William S. Anderson și William P. Barnum, „bărbați cu mare trecere în cercurile politice americane și aderenți ai cauzei românești”. Toastul de început l-a închinat dr. Constantin Angelescu președintelui Wilson, „accentuând din nou că soarta României și a românismului întreg depinde de capul și guvernul acestei țări [SUA] care, împreună cu aliatele sale poate da, și va da, la timpul său, nu numai ce a pierdut România, ci și ce avea de cucerit”.

Judecătorul William S. Anderson, la rândul său, arătând rolul SUA ca țară democratică, a rostit cuvinte de neuitat: „Mica Românie a căzut copleșită și împresurată de dușmani tari și mulți și și-a pierdut independența. America știe că România și-a făcut datoria și pentru aceea acum când nu o putem ajuta o compătimim, dar când dușmanul va fi învins, îi vom întinde nu ajutor de milă, ci-i vom da tot ce va cere, pentru că vrednică este”.

În timpul banchetului, pr. O. Mureșan a interpretat două cântece admirabile, iar tinerii N. Hociotă și C. Breția (pereche în costum național) au cântat, la fluier și voce, doine.

La sfârșitul banchetului, imnul american și *Deșteaptă-te române!* au fost cântate de participanți.

Congresul de la Youngstown a declanșat în toate coloniile românești din America adeziune și entuziasm. Inclusiv grupurile românilor greco-catolici s-au asociat acestora, considerându-se că congresul „a fost cea mai mare și mai serioasă manifestație românească care a convins și cercurile politice americane, că rezolvarea chestiunii românești în Austro-Ungaria, nu mai este ceva ce se poate amâna sau ignora și că intrarea României a avut nu numai dreptul, ci și datoria să scoată sabia pentru desrobirea unui popor care a suferit prea mult”.

Biserica mare presbiteriană din Youngstown a găzduit ședința festivă, plină cu peste 2000 de invitați. Congresul s-a deschis la orele 15 (3) – în prezența dr. Constantin Angelescu, mr. Liviu Teiușan, cpt. Vasile Stoica și A. Rubin (reprezentant al presei române), a judeului George G. Carew și a deputatului John G. Cooper – instalați pe un podium –, prin cuvântul de salut al pr. Ioan Podea⁶, aclamat ca președinte al ședinței. Primul vorbitor, judele Carew – în numele comitatului Mahoning – a precizat că „Românii pot fi siguri că

⁶ Ioan Podea (1884-1968), teolog ortodox, născut la Săcădate (jud. Brașov), spirit complex și îndrăzneț, s-a manifestat îndeosebi ca un mare militant pentru unire. În 1912, a fost trimis ca misionar – prin Mitropolia Ardealului – în SUA, fiind de fapt primul protopop al ortodocșilor români emigrați, poziție recunoscută oficial în 1913. Despre personaj și lucrările sale, vezi: Gârdan 2003, p. 40-54; Cotan 2019, p. 222-229; Gârdan 2019, p. 45, notele 1-3, 10; pr. Robert Kovacs, *Preotul Ioan Podea, misionar în țara făgăduinței*, 1 iunie 2021, Radio Renașterea. O abordare largă se găsește la Nicoară 1975, p. 169-180.

simpatia tuturor aliaților și îndeosebi simpatia Statelor Unite este cu ei. Cel din urmă strop de sânge american se va vărsa și cel din urmă cent se va spesa pentru eliberarea popoarelor asuprite”.

Argumentele aduse s-au sprijinit pe date concrete invocate de organizatori

Printre cei mai avizați, în anul 1914, A.W.A. Leeper⁷ a publicat articolul *Drepturile și suferințele românilor*. Subiectul: „Ce este România? Cine sunt românii?” propunea cititorilor să spulbere „atâtea știri neadevărate și înșelătoare” scrise de „scriitori partizani despre originea și alcătuirea poporului românesc”. De la început, autorul a fost tranșant: „Format prin unirea principatelor Muntenia și Moldova în 1859, regatul României cuprinde numai o parte a poporului român. Peste un milion de români trăiesc în Moldova veche, de la 1812 provincie rusească: Basarabia. Un pătrar de milion se află în Bucovina, ocupată de Austria, în 1775. Frânturi mai mici ale acestui neam se află în Sârbia de Nord-Est, în Macedonia și Tesalia. Dar cea mai mare parte a românilor «neeliberați» este și acum guvernată de Coroana ungară” (anume, după statistica din 1910, 2.949.032 „cea mai mică socoteală ce se poate aștepta”, căci după surse românești ar fi 3.935.120 - 4.000.000), cei mai mulți în Transilvania, „în vecinătate și atingere cu Regatul României”. Leeper a reprodus date statistice oficiale, concluzionând că „Românii de peste Carpați din punct de vedere geografic formează un ținut compact și unit cu Regatul”. Evaluând cu atenție tezele oficiale pe seama autohtonismului românilor transilvăneni, Leeper a ținut să fie obiectiv, așa că subliniază: „Unicul criteriu național vrednic de respect este conștiința unei origini sigură și al unei tradiții. Românii din Transilvania o au în gradul cel mai înalt. Vechile nume romane: Traian, Aurelian, Octavian, Titu, Valeriu, Severin și altele sunt foarte des folosite. Țin foarte mult și la originea lor de la Daci”. De la tradiție la evaluarea academică a situației, Leeper a preluat aserțiunea concluzivă, demonstrată și categorică că în Transilvania „românii

⁷ Alexander Wigram Allen Leeper (1887-1935), era născut în Australia, dar a făcut studii în Anglia. Din anul 1912 s-a angajat custode la British Museum, fixând ca teme de cercetare istoriile națiunilor din sud-estul Europei; a editat și publicat – în asociere cu Robert William Seton-Watson (Scotus Viator) – săptămânalul *The New Europe*, o adevărată tribună a prezentării realităților politice, economice și sociale a popoarelor din centrul și sud-estul Europei. Vizionar pe seama câștigării și afirmării noilor state naționale, articolele și studiile sale au atras atenția asupra unor grave opreliști în ceea ce-i privea și pe românii aflați în Austro-Ungaria. Ca istoric și analist politic, Leeper [ca de altfel și fratele său, Reginald (Rex) Widing Allen (1888-1968)] a lucrat la Foreign Office – Secția Balcani (fratele Secției Rusia) -, și a fost bine cotate ca expert, făcând parte din Delegația britanică la Conferința de Pace. Incluziunea acestui articol în documentația prezentată autorităților americane, a avut ca scop să întărească, printr-o voce autorizată, argumentele. Întotdeauna – ce regulă uitată prea des! – cuvintele unui istoric obiectiv, un outsider, sunt probe ale adevărului crezut de ceilalți, cu mai mare efect decât ale celor direct implicați și, firește, interesați.

formează marea majoritate a populației”, o majoritate marginalizată și lipsită de drepturi secole de-a rândul. Abia în anul 1863, Dieta Transilvaniei i-a recunoscut pe români ca națiune, recunoaștere formală, care n-a dus la drepturi egale cu stăpânii maghiari: iată ce știa Leeper și ce trebuia comunicat, aflat și judecat de opinia publică americană. Și, bineînțeles, de către decidenții americani.

De altfel, în același an, 1914, David Mitrany⁸, o altă personalitate bine cunoscută americanilor, a semnat articolul *Tiranie ungurească*, o abordare articulată cu cel al lui Leeper. Ca să-și justifice criticile, l-a luat ca sprijin pe istoricul englez R.W. Seton-Watson⁹, care a judecat aspru „ticăloșia politică” a guvernelor budapestane de după 1867. Îndeosebi, procesul de maghiarizare prin școală, culminând cu Legea lui Apponyi (1907). Corelând consecințele acesteia cu deciziile pe seama Bisericii, autorul a luminat îndeostul îngrădirile românilor la accesul în poziții superioare în societate și ținerea lor în stare de incultură și inferioritate. În mod sistematic, cei care le-au invocat drepturile, îndeosebi gazetarii, au suferit grave pedepse: în doar 20 de ani, 100 de ani de temniță și 200.000 coroane pedeapsă în bani. Această informație, pentru presa liberă din SUA a fost deliberat aleasă și a mărit succesul. Nu mai puțin criticată, legea lui István Tisza (1913), care a îngrădit drepturile electorale, a dus la limitarea drastică a numărului de alegători români reprezentați în Parlamentul budapestan doar de cinci fruntași români (1910).

Aceste îngrădiri și limitări au condus, firește, la activarea relațiilor interetnice, și, ca soluție, lupta pentru independență și identificarea unei căi de pacificare. Aceasta, în ajunul declanșării războiului, a apărut multora a fi doar unirea cu țara-mamă. Iar la încheierea conflagrației, soluția au consolidat-o deciziile populare aparținând provinciilor, din cursul anului 1918: reîntregirea României prin unirea românilor din toate provinciile istorice.

Dintr-o voit intitulată „scurtă dare de seamă despre cea mai însemnată manifestare patriotică și națională a Românilor din America” – semnată Ion

⁸ David Mitrany (1888-1975), ajuns cetățean american, reputat ca excelent cunoscător al relațiilor internaționale și, cu precădere, a situației din sud-estul Europei, era la origine din România. Se afirmase ca universitar, prestigios sociolog și politolog, prin lucrări referențiale și asupra zonei dunărene, fiind autor al unei cărți în care a sintetizat starea, năzuințele și potențialul strategic al României: *Greater Romania: a Study in National Ideals* (1917). Reproducerea articolului său în documentația destinată președintelui SUA, nu lasă loc de îndoială: o pledoarie pe seama demersului unionist, justificându-le românilor deciziile.

⁹ Robert William Seton-Watson (1879-1951), universitar oxfordian, istoric, diplomat și expert în istoria Europei centrale și sud-estice, coeditor al lui *The New Europe*, era în epocă deja o personalitate ascultată. Cunoscător al mecanismelor relațiilor diferitelor națiuni aflate sub puterea unor imperii cu politici închistate și conflictuale, Seton-Watson era la curent cu realitățile românești, cu obiectivele și idealurile românilor, având mulți prieteni români, pe care-i simpatiza și cu care a empatizat. A lucrat de altfel la Foreign Office, a și condus un departament important aici, fiind folosit ca expert la Conferința de Pace.

Dăjderiu – am extras aspectele care restituie încărcatul program al Congresului românilor ortodocși din Statele Unite ale Americii (Youngstown, 9-10 martie 1918).

Întrebându-se al cui a fost meritul organizării „într-o formă atât de impunătoare” a congresului „care a atras privirea diplomației americane asupra cauzei românești”, fiind apreciat că „formează o epocă în istoria popoarelor emigrate în America” (cf. guvernatorul statului Ohio, Cox), ziaristul a răspuns pe-nțeleșul fiecăruia: „Al tuturor celor ce au contribuit în orice formă și în măsură cât de mică la reușita lui; a preoților și mirenilor deopotrivă. E un merit chiar și al fraților noștri greco-catolici, cari la zilele de grea încercare ale neamului românesc de pretutindeni, s-au unit cu noi în cuget și simțiri”.

Ce i-a motivat pe inițiatorii reuniunii? Avea subiectul acesteia antecedente?

Istoria evoluției stării de spirit care a dus la hotărârile respective este legată direct de regimul austro-ungar și de politica acestuia în materie de drepturile naționalităților – multe la număr – încorporate în compozitul imperiu. Acestea, nesocotite și încălcate prin politici de germanizare și maghiarizare forțată, au fost reclamate constant de liderii popoarelor încorporate în imperiu. Românii nu au făcut excepție, demersul lor intensificându-se odată cu regimul opresiv instalat la 1867. Un șir de solicitări ale românilor din imperiu, culminând cu cele cuprinse în mișcarea memorandistă, au anunțat un proces de radicalizare a revendicărilor politice, economice și sociale. La izbucnirea Primului Război Mondial, loialitatea și supunerea față de autoritățile austro-ungare se aflau într-un activ proces de erodare, revendicările limpezind, treptat, nevoia imperioasă de desprindere din sistemul imperial și împlinirea celui mai vechi deziderat: unirea cu România. Nu doar românii aflați sub stăpânire austro-ungară, ci și cei din Imperiul țarist și bineînțeles, grupul masiv al emigranților din alte țări și din SUA.

Fenomenul redeșteptării naționale l-au surprins, de altfel, observatorii atenți și competenți ai scenei politice internaționale. Acolo și atunci, la Youngstown, kongresmenul John G. Cooper a recunoscut că „românii din America în proporție cu numărul lor, au dat armatei Statelor Unite mai mulți soldați decât oricare alt popor din America”. Iar cei din acel oraș „au întrecut toate celelalte colonii, dând armatei americane 117 voluntari”, considerându-se jertfa acestora, adăugată celor de pe câmpurile de luptă din țară, așa că „prin victoria Statelor Unite și a Aliaților săi, România se va mântui și întregul neam românesc va fi chemat la o viață nouă liberă și democratică”.

Interesant de reținut că, același kongresman, John G. Cooper, i-a salutat pe kongresiști în numele Congresului SUA, bucurându-se „că românii din America așa de frumos și hotărât știu să-și manifeste patriotismul și dragostea față de neam”.

La Congres a luat parte și reprezentantul Asociației Presei Americane, ca

și ziariști de la Pittsburgh, Indianapolis și, firește, Youngstown. Ziarele au adus elogiul lucrărilor, considerându-le hotărârea ca îndrăzneță și marcând „dorința, credința și nădejdea în unitatea neamului românesc – în înfăptuirea României mari, tocmai în timpul când Austro-Ungaria credea că „visul românilor s-a spulberat pentru totdeauna”. Telegrama și scrisori din partea multor americani au dovedit atenția și simpatia cu care aceste lucrări au fost urmărite. Un reputat deputat din Congresul SUA, William Gerdor (membru în Comitetul Afacerilor Militare) a ținut să le transmită „cea mai cordială simpatie și apreciere față de spiritul patriotic care a inspirat convocarea și ținerea Congresului. Ținuta generală a românilor din America și patriotismul cu care susțin cauza acestei țări în lupta pentru dreptate și libertate este o bucurie și izvor de inspirație pentru oricare cetățean patriotic”. Iar senatorul Warren G. Harding l-a asigurat pe pr. Ioan Podea că-l interesa „foarte mult lucrarea patriotică, pentru care vom merge mână în mână”. Alt senator, Boies Penrose, le-a scris: „Recunosc contribuția românilor în bunăstarea și înaintarea Statelor Unite și că între ei se află mii de cetățeni vrednici și credincioși”. Alt congresmen, deputatul Robert Crosser, scuzându-și absența la lucrările Congresului le-a scris că s-ar bucura foarte mult ca să poată primi informații „despre toată afacerea”, Ioan Podea trimițându-i documentele reuniunii. Și M. J. Ball, secretarul guvernatorului statului Ohio, a transmis salutul acestuia, care primise invitația, dar nu putea participa din motive obiective. În schimb i-a scris pr. Ioan Podea, felicitându-l pentru congresul care – în numele românilor din SUA – „înseamnă o epocă în istoria popoarelor și locuitorilor de origine străină în Statele Unite și e o stea strălucitoare în năzuințele celor ce luptă pentru libertate de la o margine a lumii la alta”.

În numele participanților la congres, i s-a trimis președintelui Wilson următoarea telegramă: „O sută cincizeci de mii de români – de lege ortodoxă din America – întemeind astăzi în Congresul lor o Episcopie Ortodoxă Română în Statele Unite, rupând astfel și cea din urmă legătură cu Ungaria și guvernul ei care timp de zece veacuri i-a asuprit silindu-i să-și părăsească căminurile și să rățăcească în largul lumii – exprimă astăzi cea mai adâncă recunoștință Exceleței Voastre și profunda lor loialitate față de această puternică țară a Libertății, au primit cu mare bucurie vestea că fiii și frații lor, voluntari în armata americană au luat deja parte la luptele de pe frontul francez, chizeșuesc din nou Exceleței Voastre orice jertfă de sânge și avere ce va cere țara, în războiul pentru eliberarea lumii și au cea mai neclintită încredere că prin jertfele armatei americane și armatelor aliate se vor elibera toate popoarele mici și astfel se vor elibera și uni cu Regatul Român și cele patru milioane de români transilvăneni cari trăiesc astăzi sub asuprirea ungurească”¹⁰.

¹⁰ Iată răspunsul de la Casa Albă, Washington, datat 13 martie 1918: „Iubitul meu domn, Președintele mă însărcinează să mulțumesc atât D-tale cât și Părintelui Roșca și tuturor celor ce consimțiți

Citind cele de mai sus și cunoscând contextul redactării acelor documente, ne întrebăm: Se cunoșteau de mai demult, Ioan Podea și Vasile Stoica? Răspunsul este afirmativ și-l arată din plin documentele. Legăturile dintre cei doi au fost deosebit de strânse. În Statele Unite ale Americii s-au reîntâlnit și mai vechea lor prietenie a rodit, sprijinindu-se unul pe celălalt. Stoica a fost factorul coalizant al energiilor unioniste, dar care a avut acută nevoie de sprijinul celor care s-au aflat în fruntea coloniilor românești. Iar dintre toți aceștia, Ioan Podea s-a remarcat ca un lider. De unde nevoia de sprijin? Iată o explicație: din Paris, la 15 mai 1918, Dr. Constantin Angelescu îi scria lui Vasile Stoica, evident strâmtorat, că „cu țara nu se poate comunica, acolo au pus stăpânire nemții și nu cred să le permită nemții ca să mai continue propaganda în străinătate. De acum nu puteți conta decât pe dumneavoastră înșivă. Nici nu este de vorbit că bani nu vă vor mai trimite, deci aranjați-vă cum vă dă Dumnezeu”¹¹. Așa că cei doi au intensificat și materializat măsurile Ligii naționale pe seama sensibilizării opiniei publice și a presei, ca și a liderilor americani. Părintele Podea a stăruit neobosit spre a pregăti Petiția din 15 noiembrie 1918 (**Anexa**) adresată președintelui Wilson. Și-a anunțat – la 19 noiembrie – prietenul, că a înaintat-o (în scrisoare o numește memoriu) atât președintelui, cât și secretarului de stat Robert Lansing; în scrisoarea către Stoica scria: „Cred că nu e în contradicție cu al tău (memoriu, n.n.), la care m-am referit ca la un document bazat pe adevărul istoric”, regretând doar că din lipsă de bani nu l-a putut prezenta personal la Washington¹². A precizat că-n acel memoriu „am căutat să scot la iveală uneltirile consulilor maghiari de aici și puținele și modestele noastre manifestații și încordări de-a face ceva pentru cauza noastră aici în America”¹³. Totodată, și-a anunțat prietenul că era hotărât să scoată „un album în limba română și engleză”, așa că i-a cerut sprijinul pentru documentul înaintat de Stoica pentru înființarea Legiunii românilor americani și să-i trimită o carte ilustrată cu imagini din România și Ardeal (pe care o și văzuse la Stoica, într-o vizită la Washington). Podea a precizat că traducerea în limba engleză a memoriului a făcut-o Kaiser și a fost controlată de un profesor de la gimnaziul din Youngstown. Albumul urma să fie „lucrat frumos” cu fotografiile ale adunării generale ale Ligii naționale și a Ajutorului și a Uniunii (din 1916), cu-n soldat român purtând steagul american, cu voluntarii români din Youngstown și șeful lor, Rudi Man, dar și cu imagini

împreună pentru prețioasa telegramă din 12 martie și să vă spun că apreciază foarte mult frumoasele sentimente patriotice ale D-voastră. Al D-niei voastre, sincer H. Tumulty, secretarul Președintelui”.

¹¹ Cf. scrisoare, Paris, Hotel des Deux Mondes, 15.V.1918 (ANIC, fond *Vasile Stoica*, dos. I/18, f. 6).

¹² Cf. scrisoare, semnată, Youngstown, 19 noiembrie 1918, în *loc.cit.*, supra, f. 4. Consemnată în Opreș 2018, p. 77-78.

¹³ *Ibidem*.

reprezentându-i pe căpitanul Nicolae Dunca și maiorul George Poruțiu (eroi din timpul Războiului civil), apoi cu dr. C. Angelescu, mr. L. Teiușan, V. Stoica, ale unor invitați străini, preoților români, iar în frunte cu fotografiile președintelui Wilson și ale regelui Ferdinand și reginei Maria¹⁴.

Odată cu aceste solicitări, și-a asigurat prietenul că în album va reproduce *Hrisovul* și memoriul – petiția sa –, dar și articolele publicate de Leeper, Mitranyi și T. Ellis (acesta, *The Old Romanians and the Prussians*, apărut în „Saturday Post”), concluzionând: „Mie îmi faci un bun serviciu și mai bun cauzei noastre a tuturor”¹⁵.

Legăturile lui Podea cu Stoica au urmărit să consolideze, prin eforturi comune, ceea ce se hotărâse la 10 martie 1918. Părintele protopop nu și-a dezmințit nici crezul său în reușita demersurilor naționale, și nici energia copleșitoare. La 2 septembrie 1918 el i-a scris lui Stoica, informându-l că a convocat pentru vineri, 15 septembrie, o ședință a Comitetului executiv al Ligii Naționale, la care era vicepreședinte. „Nesmintit să fi aicea (la Youngstown, n.n.) și să conchemi și tu, dacă nu pe toți, cel puțin pe cei din apropiere dintre membrii Comitetului Ligii, ca să avem o consfătuire împreună”¹⁶. Scopul reuniunii era de a impulsiona filialele Ligii din Farell, Alliance, Canton, Garry, Cleveland, pentru strângerea de fonduri necesare „propagandei patriotice și susținerea Biroului de informații la Washington”, ca și impulsionării înscrierii în armată a voluntarilor români. Ioan Podea l-a asigurat: „Eu mă pun în serviciul cauzei încă o dată, cu trup și suflet. Poate mai mult de dragul tău, decât al cauzei neamului, care m-a nenorocit. Și nu aștept nici laude, nici funcțiune, nici răsplată”¹⁷.

Un document care nu poate fi uitat: Petiția Episcopiei Române Ortodoxe din Statele Unite ale Americii de Nord către Președintele Wilson

Pe tot parcursului anului 1918 demersurile proromânești au sporit în intensitate și frecvență.

La 15 noiembrie 1918, Episcopia ortodoxă română din Statele Unite ale Americii – reprezentată prin administratorul protopop Ioan Podea, care s-a semnat și ca membru al Consiliului Național Român de la Paris – a adresat din Youngstown un consistent memoriu președintelui Woodrow Wilson¹⁸. Acesta a fost foarte bine pregătit și documentat, sugestiile lui Vasile Stoica¹⁹ jucând un

¹⁴ I. Podea a estimat costul lucrării la 1000 \$.

¹⁵ *Loc.cit.*, supra, doc.cit., f. 7-9.

¹⁶ Cf. scrisoare, cerneală albastră, semnată I. Podea, cu antet bilingv *The Romanian Orthodox Episcopate in the United States of North America*, Youngstown, Ohio, 2 septembrie 1918, în ANIC, fond *Vasile Stoica*, II/23, f. 1. Am evaluat cele propuse de Podea, în Oproș 2018, p. 70-71.

¹⁷ ANIC, fond *Vasile Stoica*, II/23, f. 2.

¹⁸ În limbile engleză și română, în fondul *Ioan Podea*, document în **Anexă**.

¹⁹ Vasile Stoica era și vicepreședinte al Consiliului Național Român din Franța.

rol deosebit la definitivarea lui. Și momentul depunerii a fost bine chibzuit: la doar 4 zile după încheierea armistițiului general care a declanșat un val de entuziasm pe tot cuprinsul Americii. Din prima propoziție a documentului, autorul și-a justificat demersul: „Ziua mare a renașterii țărilor și popoarelor asupra a sosit deodată cu biruința armatelor aliate”. Or, românii „de sub stăpânirea Austro-Ungariei, popor cu multe năcazuri, dar cu puține drepturi ori fără nici un drept; împlinitor și purtător de grele slujbe, dar fără plată; lucrător de pământ, dar totdeauna lipsit de pâine; dornic de libertate și totuși rob în pământul său strămoșesc”, credeau că venise și rândul izbăvirii. Deja „prin biruința armatelor aliate, România s-a eliberat de sub jugul greu al cuceritorilor tirani și și-a lărgit hotarele prin alipirea Basarabiei – provincie românească, parte din Moldova veche – dar stăpânită de ruși”. Mai rămăseseră în afara țării, în Transilvania, Banat și Bucovina, „patru milioane de suflete stăpânite de Ungaria și Austria”, până când învingătorii și învinșii se vor întruni în conferința de pace, în care se va decide definitiv și soarta noastră”. Ca unul dintre „bărbații rânduți de providența dumnezeiască să creeze o lume nouă cu popoare libere și fericite”, i s-au adresat președintelui american precizând: „Noi nu cerem răzbunare. Nu cerem jertfe. Nu cerem stăpânire asupra altora”, ci „doar dreptul de a ne stăpâni și guverna noi pe noi și a ne împărți pâinea câștigată în sudoarea feții cu frații noștri din România, cu cari totdeauna am dorit unire și ei au dorit să se unească cu noi, să formăm o singură țară și un singur popor”. Cei care au pregătit acest memoriu l-au organizat în 13 teme subsecvente, fiecare enunțând un argument de sine stătător, doar completându-le sau întărindu-le pe celelalte. Graduate, prin adăugarea lor, concluzia a rezultat astfel cu prisosință: „Românii din Transilvania și Austro-Ungaria au pus în joc totul pentru cauza Dreptății și Libertății. Fie răsplata noastră dreptatea și libertatea, ca uniți cu frații noștri din Regat să formăm România mare, nu pentru a ne întări spre răzbunare, ci pentru a pune capăt suferințelor noastre și a crea în Răsăritul Europei o Țară democratică în care frățietatea, egalitatea și libertatea politică, economică și religioasă, să domnească pentru toți cetățenii ei fără deosebire de naționalitate”²⁰.

La concluzie au condus, relaționându-se și completându-se, fiecare din temele memoriului-petiție. Prima temă este de natură istorică: „Transilvania este pământul băștinaș al poporului român. Cum și când a ajuns sclav în țara sa”²¹. Evaluând datele istorice în raport cu repere cronologice referențiale, memoriul-petiție susține două afirmații esențiale: 1) „Nu cerem pământul altui neam, ci ce este și a fost al nostru din cele mai îndepărtate timpuri”; 2) „Pe hârtie (autoritățile dualiste, n.n.) au făcut în 1868 o lege a naționalităților care garantau

²⁰ Sintagma sub care figurează concluzia memoriului trebuie reținută: „Dorința noastră nemărginită și dreaptă este unirea Transilvaniei, Banatului și Bucovinei cu România” (cu litere mari).

²¹ Scrisă cu litere mari.

anumite drepturi și nouă, dar prin o sută de alte legi aduse de atunci încoace, nu numai (că) ne-au răpit drepturile garantate, ci mai mult ne-au apăsă ca înainte”.

Cele două afirmații au fost legate direct de propaganda dusă de maghiari în SUA, amintind un moment relevant din anul 1911, legat de vizita contelui Albert Appony în America. Acuzându-l de minciună, dezinformare și falsificarea realităților privind regimul naționalităților nemaghiare, a fost incriminat acest fals „apostol al păcii universale” atât de bine primit de presa americană. Atunci a fost inaugurat la Cleveland monumentul lui Kossuth, contele fiind primit entuziast cu cântece și steaguri maghiare, în vreme ce în Transilvania orice manifestare românească era interzisă. La fel și vizita contelui Karoly (1914), însoțit de parlamentari unguri, a avut parte de o primire prietenească, în timp ce, cu dublă măsură, în Austro-Ungaria libertățile naționalităților erau încătuse.

În Memoriul-petiție prezentat s-au trecut clar deciziile comunităților românilor americani:

- „Românii transilvăneni din Statele Unite deneagă serviciul în armata ungară” – precizând că nu mai recunosc autoritatea dualistă și că rup legământul de credință și supunere față de aceasta;
- „Românii deneagă orice ajutor bănesc Ungariei”, refuzând donații pentru aceasta;
- „Consulul ungar din Cleveland încearcă să înșele pe români”, demascând demersul consulului Ludwig Ernő de a promite măsuri de îndreptare și de recunoaștere a drepturilor pe seama românilor;
- „*Românii din America pentru România. Insulte presei germane și maghiare*”. Propaganda ostilă României s-a extins în SUA pe seama celor care, români fiind, lucrau în fabrici și a celor care au inițiat și susținut ajutorarea țării pentru înființarea Asociațiunii pentru ajutor de război, a Comitetului Național și a Ligii naționale;
- „*Românii aleargă sub steagul Statelor Unite*” în care s-a evaluat entuziasmul la chemarea sub arme, la care s-a răspuns cu încredere: doar la Youngstown, 149 voluntari români înrolându-se;
- „*Legiunea românească*”, inițiată și cerută guvernului american, n-a luat ființă datorită legislației, dar, în schimb, mulți români au lucrat în industria de război și pentru Crucea Roșie americană;
- „*Împrumuturile de război*” au antrenat solidaritatea comunităților românești, exprimată în contribuții la cele 3 împrumuturi de stat, care au fost evaluate la cel puțin 50 milioane dolari;
- „*Supunerea bisericilor din America, Scaunului Metropolitan din București*”, considerată „un act măreț”, decis la 9-10 martie 1918 prin înființarea Episcopiei ortodoxe române, a întărit din nou unirea religioasă cu țara mamă și supunerea canonică la Mitropolia Ungro-Vlahiei;

- afirmația că „*Românii transilvăneni luptă în România și Siberia și pe frontul italian și francez*”, relevă eforturile de recuperare și reinsertie, din rândurile foștilor prizonieri, în cadrul trupelor aliate și a celor românești, a mai multor mii de miliari. În acest sens, Liga națională a sprijinit direct, prin demers diplomatic și ajutor financiar, formarea unităților de voluntari români;

- „*Și acum? Dujmanii ne îmbie drepturi și libertăți*”, arată că încheierea războiului a condus la convertiri și schimbare de discurs, pe lângă dorința de revanșă a învinșilor, iar la unii nerecunoașterea documentelor de pace. „Leii furioși de odinioară s-au îmblânzit și lupii prădalnici s-au retras în vizuinile lor”, iar „dujmanii neîmpăcați de ieri, ni s-au făcut prieteni”. Mai mult, „ne îmbie (cu) drept de vot, drept în guvernarea țării și administrația comitatelor, funcții în serviciile statului, limbă românească oficioasă în comitatele românești, libertate deplină în afaceri școlare și bisericești”. Dar, „nu putem primi oferta și prietenia guvernului și națiunii maghiare” ținând seama de experiențele trecutului;

- „*Încercările sașilor de a ne ține în slugărnice*”, cu scop normal de a-și păstra avantajele și privilegiile nu puteau fi acceptate, așa că „stăruința ca Transilvania să rămână și pe mai departe sub vechea ocărmuire ungurească este o sfortare disperată a sașilor, dar întru nimic întemeiată”. Se vor fi convins și aceștia repede și, în fața voinței populare, și-au nuanțat atitudinea, acceptând unirea cu România²². Așa cum au făcut-o și alte grupuri etnice din Transilvania;

- „*Dorința noastră nemărginită este unirea Transilvaniei, Banatului și Bucovinei cu România*” a fost pusă ca o concluzie generală de semnatarii petiției reprezentată prin pr. Ioan Podea, în numele Episcopiei Române Ortodoxe din Statele Unite.

Petiția Episcopiei Române Ortodoxe din Statele Unite ale Americii de Nord către Președintele Statelor Unite ale Americii Woodrow Wilson a adunat în paginile ei principalele doleanțe de emancipare a românilor - de altfel documentul este decorat cu coroana de spini a suferințelor, trimitere directă la istorie - iar rezonanța acestora a fost excepțională.

Am redat documentele legate de demersul pentru recunoașterea cerințelor românești, respectiv ale comunității românilor din Statele Unite ale Americii, ca un omagiu adus celor care au stăruit pentru a arăta decidenților americani situația și obiectivele majore ale neamului din care făceau parte.²³

²² Reuniți la Mediaș, în februarie 1919, reprezentanții sașilor au recunoscut actul unirii Transilvaniei cu România.

²³ Documentele au fost prelucrate după materialele primite de către Daniel Tiberiu Apostol, drept pentru care îi mulțumim și aici.

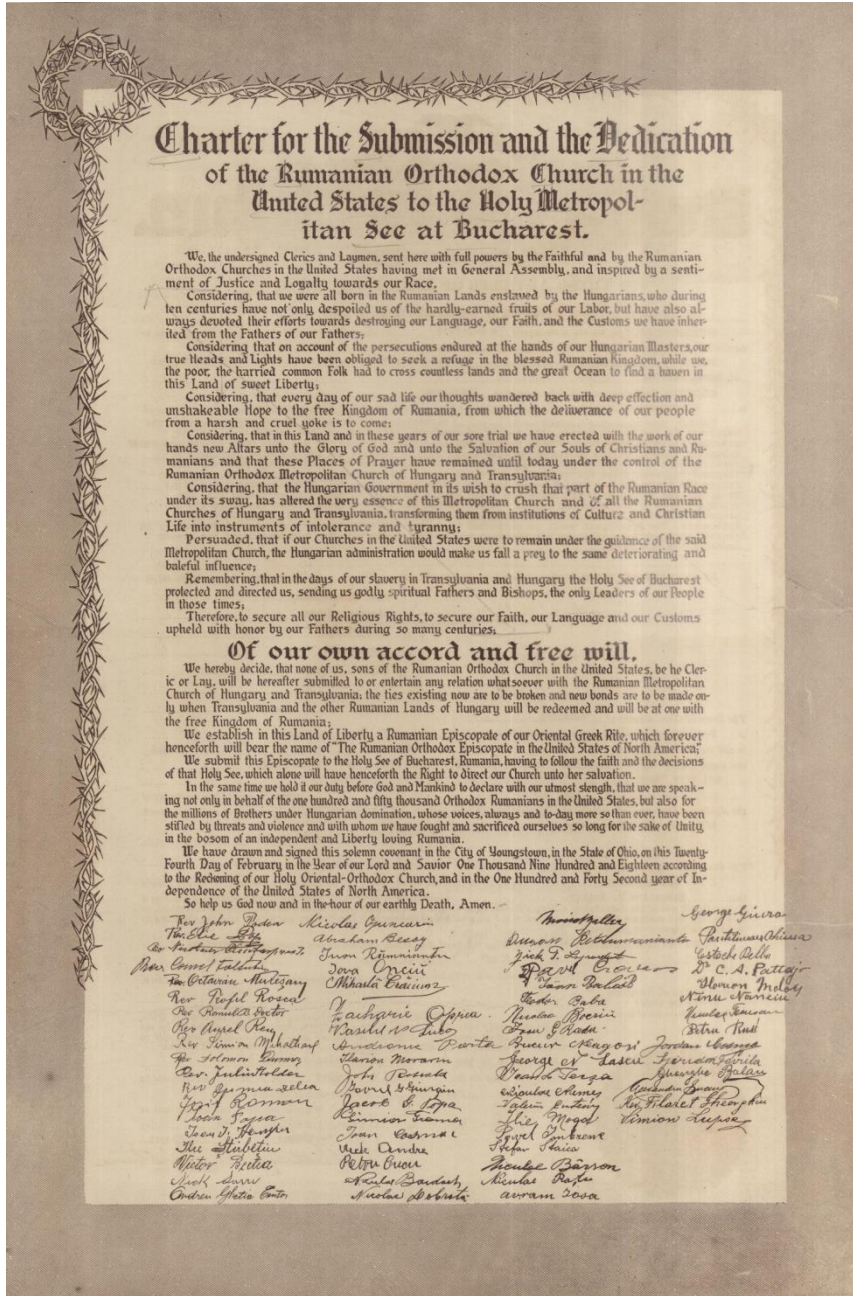


Fig. 2 - Hrisovul de închinare și supunere către Sfânta Mitropolie a Ungro-Valahiei

STATE OF OHIO

THESE ARTICLES OF INCORPORATION OF

THE ROMANIAN ORTHODOX EPISCOPATE IN THE UNITED STATES OF NORTH AMERICA

WITNESSETH, That we, the undersigned, a majority of whom are citizens of the State of Ohio, desiring to form a corporation, not for profit, under the general corporation laws of said State, do hereby certify:

FIRST. The name of said corporation shall be The Romanian Orthodox Episcopate in The United States of North America

SECOND. Said corporation is to be located at Cleveland in Cuyahoga County, Ohio, and its principal business there transacted.

THIRD. Said corporation is formed for the purpose of maintaining the morality, faith and culture of the believers in the United States thru and by educational, religious and charitable institutions; schools, churches, hospitals, orphan asylums and so forth -- and to buy and sell Real Estate and other valuables insofar as the buying or selling would help to promote the above stated purposes; to receive, hold and disburse gifts, bequests and other funds, and to do all things necessary and incident thereto; this Episcopate is submitted to the Holy See of Bucharest, Romania, having to follow the faith and the decisions of that Holy See, which alone will have and exercise the right to direct our church unto her salvation - and within union Episcopate - inconformity with the economic rights of the orthodox church - every parish has the undisputed right to manage its own property according to their own best judgment, subject, to the control and approval of the Episcopate. The Episcopate shall be conducted in conformity with the laws of the orthodox church in general and according to their own statutes and by-laws, made with the cooperation of the higher church forms in special.

IN WITNESS WHEREOF, We have hereunto set our hands, this 22 day of August A. D. 1918

Rev. John Podas
Nicolae Tecusan
Josif Roman
Rev. Teofil Rosca
Mike T. Roman

The State of Ohio, County of Mahoning ss:
Personally appeared before me, the undersigned, a _____ Notary Public
in and for said county, this 22 day of August A. D. 1918
the above named Rev. John Podas, Nicolae Tecusan, Josif Roman, Rev. Teofil Rosca
and Mike Roman
and _____, who each severally acknowledged
the signing of the foregoing articles of incorporation to be his free act and deed, for the uses, and purposes therein mentioned.
Witness my hand, and official seal on the day and year last aforesaid.

SEAL. Cornelius P. Keiser Notary Public.

The State of Ohio, County of Mahoning ss:
I, J. ARTHUR FARRIS Clerk of the Court of Common Pleas, within and for the county aforesaid, do hereby certify that Cornelius P. Keiser whose name is subscribed to the foregoing acknowledgement as a Notary Public was at the date thereof a Notary Public, in and for said county, duly commissioned and qualified, and authorized, as such to take said acknowledgement, and further, that I am well acquainted with his handwriting and believe that the signature to said acknowledgement is genuine.

IN WITNESS WHEREOF, I have hereunto set my hand, and affixed the seal of said Court, at Youngstown, O., this 22 day of Aug. A. D. 1918.

SEAL. J. Arthur Farris Clerk.

United States of America
STATE OF OHIO
Office of the Secretary of State ss.

I, William D. Nulton, Secretary of State, of the State of Ohio, do hereby certify that the foregoing is an exemplified copy, carefully compared by me with the original record now in my official custody as Secretary of State, and found to be true and correct, of the Articles of Incorporation of The Romanian Orthodox Episcopate in the United States of North America, filed in this office on the 27th day of August A. D. 1918 and recorded in Volume 156 Page 569 of the Records of Incorporations.

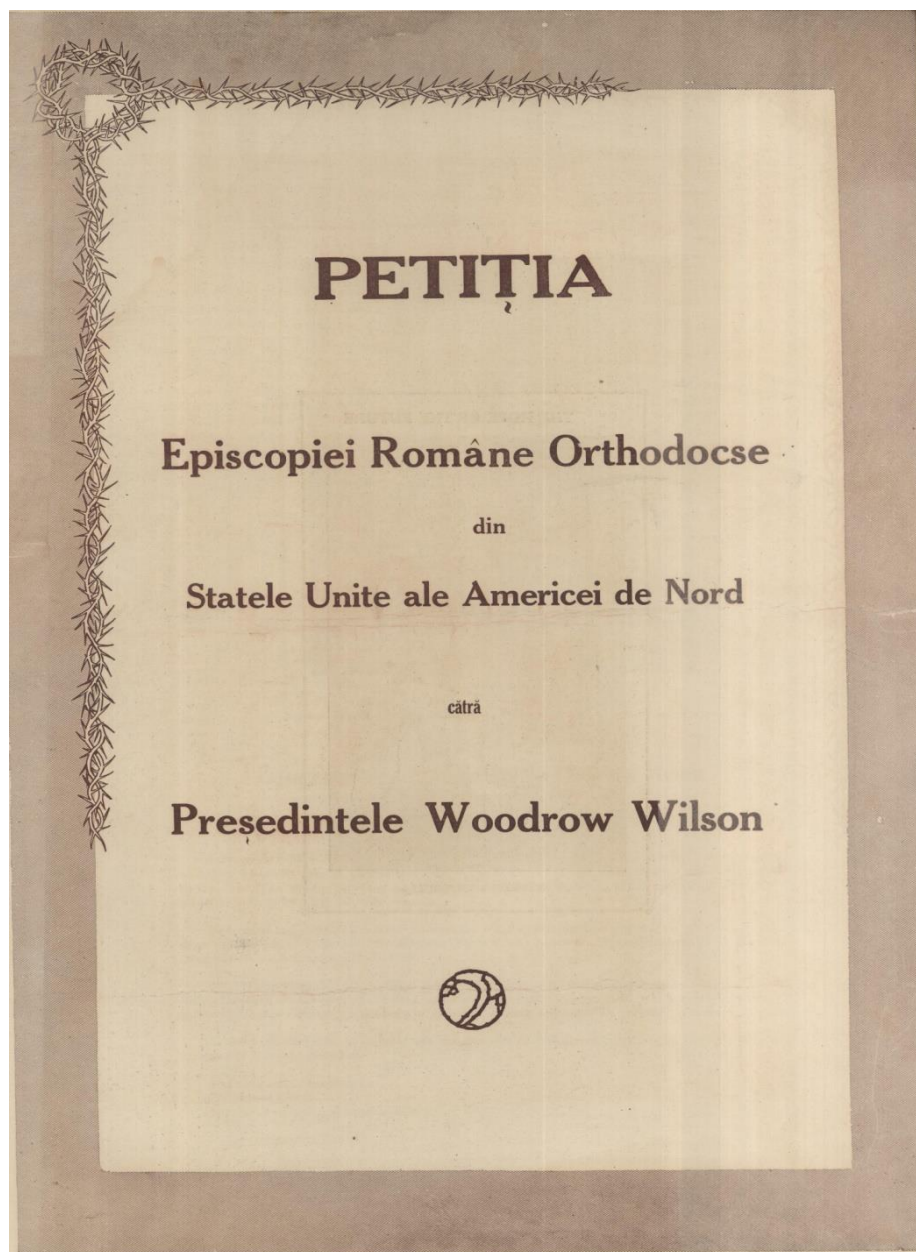
Witness my hand and official seal at
Columbus, Ohio, this 5th day
of September A. D. 1918.

William D. Nulton
Secretary of State.

Fig. 3 - Adresă de înaintare a petiției și răspuns din partea președinției Statelor Unite ale Americii

ANEXĂ

Petiția Episcopiei Române Orthodoxe din Statele Unite ale Americii de Nord către Președintele Woodrow Wilson







Cătră Excellencia Sa, Președintele Woodrow Wilson.

Ziua mare a renașterii țării și popoarelor asuprite a sosit deodată cu învingerea armatelor aliate.

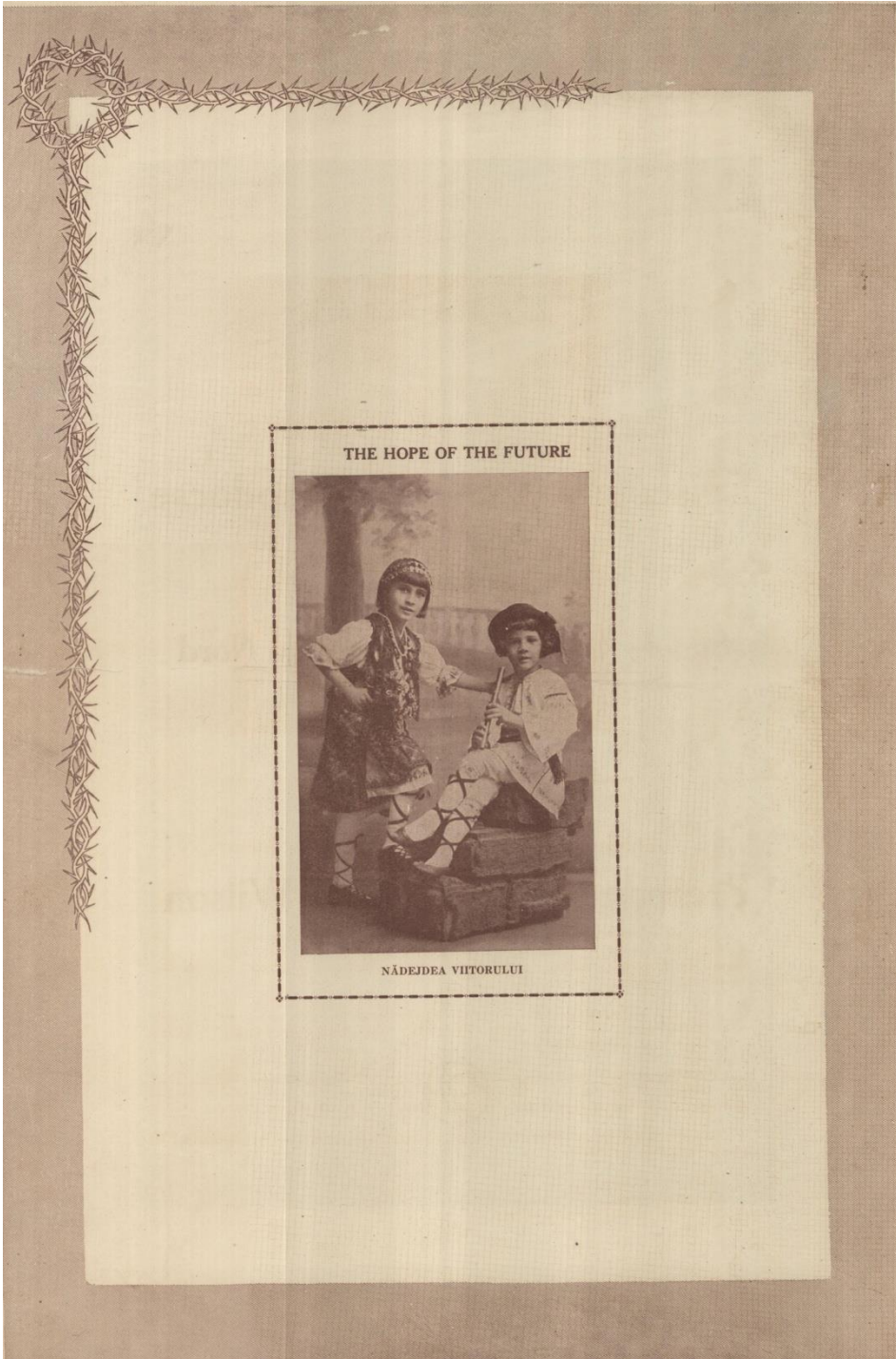
Între aceste popoară ne numărăm și noi, Români de sub stăpânirea Austro-Ungară: popor cu multe năcazuri dar cu puține drepturi ori fără nici un drept; implinitor și purtător de grele slujbe, dar fără plată; lucrător de pământ dar totdeauna lipsit de pâine; dornic de libertate și totuși rob în pământul său strămoșesc.

Prin biruința armatelor aliate, România s'a eliberat de sub jugul greu al cuceritorilor tirani și și-a lărgit hotarale prin alipirea Basarabiei, — provincie românească, parte din Moldova veche, — dar stăpânită de Ruși.

Noi Transilvaneni însă și frații noștri din Bănat și Bucovina, peste patru milioane de suflete stăpânite de Ungaria și Austria, am rămas să mai așteptăm încă, până când învingătorii și învinșii se vor într'uni în conferința de pace, în care se va decide definitiv și soarta noastră.

În bărbații rânduiți de providința d-nezească să creeze o lume nouă cu popoară libere și fericite ne punem nădejdea.

Noi nu cerem răzbunare.
Nu cerem jertfe.
Nu cerem stăpânire asupra altora.



LEGIUNEA ROMĂNEASCĂ.

Faptul că nu s'au înrolat și mai mulți i-si are esplicarea. In două rânduri s'a cerut de la guvernul Statelor Unite încuviințarea formării unei legiuni românești, care cerere nu ni s'a împlinit. Aproape cincisprezece mii de bărbați de toată vrâsta s'au înștiințat ca voluntari in legiune, fără a se face propagandă, îndemnați numai de propria lor conștiință de datorie. Voluntariatul după aducerea legii de serviciu militar obligator a încetat, și așa cei mai mulți au fost nevoiți să rămână la lucrul de fabrică, unde și-au împlinit altă datorie, producând arme și muniție și contribuind la acoperirea cheltuielilor de războiu, prin investirea agonisei lor în împrumuturile țării și colectele pentru Crucea Roșie Americană.

IMPRUMUTURILE DE RĂZBOIU.

Raportul oficial din Washington pare a dovedi contrarul, prin faptul, că contribuțiile a două sute de mii de Român sunt statorite în câteva sute de mii. Adevărul este că fabricile cari au încasat contribuțiile noastre n'au specificat în rapoartele lor de la cine au încasat sumele colosale trimise în vistieria Țării. In împrumutul al treilea bună-oară, după datele oficiale ale fabricilor din Youngstown, Româniile aici au contribuit cu mai mult decât arată raportul din Washington contribuția Românilor din Statele Unite. Unii au dat nu numai totul de ce dispuneau ci au subscris împrumuturi și in vederea plăților ce aveau și vor avea să primească de acum înainte în schimbul muncii lor. Contribuțiile Românilor se ridică la cel puțin 50,000,000 de dolari. S'au întâmplat de au murit unii dintre ei. N'au avut nici bani de înmormântare. Au rămas numai bonduri in urma lor.

SUPUNEREA BISERICILOR DIN AMERICA, SCAUNULUI METROPOLITAN DIN BUCUREȘTI.

Un act măreț au săvârșit Români din America in zilele de 9-10 Martie, 1918, — in timpul când se părea că steaua României a apus când armata germană jubila in București și in Berlin, Ungaria și Bulgaria i-și întindeau hotărâle pe pământul românesc și frații nostri din Transilvania plângeau pe mormântul nădejților lor.

Ne mai având alte legaturi cu cei de acasă decât cele bisericesti, cari indirect ne legau și de guvernul maghiar, in ziua de 10 Martie am rupt și aceste legături, întemeind aicea o Episcopie ortodocsă-română, pe care am supus-o jurisdicțiunii Metropolei de Bucuresti, ca și in felul acesta să dovedim că vrem desfacerea de Ungaria și unirea cu România, de la care totdeauna am așteptat mântuirea noastră. Documentul ce s'a iscalit in această zi, in Youngstown, Ohio, de către preoți și mireni, reprezentanți ai alor o sută cincizeci de mii de Români-ortodocși, va rămânea de acum și pureura una dintre cele mai frumoase pagini ale istoriei noastre.

ROMÂNII TRANSILVĂNENI LUPTĂ ÎN ROMANIA ȘI SIBERIA ȘI PE FRONTUL ITALIAN ȘI FRANCEZ.

Că ce au făcut cei de acasă, cunoscut este tuturor. Voinicii nostri duși pe fronturile de luptă, știind că n'au pentru-ce lupta, alături de Slovaci și alți frați de suferințe, au desertat, — când li s'a dat prilej, regimente intregi, ca mai târziu să intoarne arma impotriva fostilor lor stăpâni, și in felul acesta să desmintă afirmațiile unui Apponyi și unui Dr. Ludwig din America și ale altor agenți maghiari din alte țări.

Prisonerii nostri din Rusia, după intrarea României în Războiu au cerut de la guvernul rusec să li se lase libera trecere in regat, să lupte alături de frații lor pentru desrobirea Transilvaniei. Mai multe mii au ajuns in pace la Iași și au luat parte in cele din urmă lupte ce s'au dat contra armatei germane. Cei mai mulți, — isbucnind revoluția rusă, — au fost siliți să se retragă in Siberia luptând alături de Ceho-Slovaci impotriva Bolsheviștilor. Prisonerii români din Italia au format a legiune de harnici luptători pe frontul italian. Totașa și cei din Franța pe frontul francez.

Cei rămași la vetrele lor, bătrâni și femei, la porunca și amenințarea guvernului maghiar, au împlinit tot felul de slujbe, au lucrat ogoarâle și au strâns roadele ca alții să le folosească.

Viitorul apropiat va dovedi, dacă in cursul acestui războiu, a mai suferit cineva atât de mult, ca Români din Transilvania, al căror strigăt de durere încă nici până astăzi nu a ajuns in America, înăbușit fiind de furia și răzbunarea maghiară.

ȘI ACUM? DUJMANII NE ÎMBIE DREPTURI ȘI LIBERTATE.

Și acum? — Lei furiși de odinioară s'au imblanzit și lupii prădălnici s'au retras in vezuinile lor. Asupritorii atător neamuri au fost înfrânți de armatele aliate, țările lor s'au desmembrat și popoarele robite și au câștigat independența și libertatea meritată.

Votul universal se va introduce în cel mai scurt timp. Marile proprietăți se vor împărți. Greșelile față de naționalitatea română s'au recunoscut! Dispozițiunile legii lui Apponyi cari loveau în autonomia bisericilor și școlilor românești, s'au revocat deja. Intre România și Ungaria s'a făcut cea mai prietenească apropiere. De alt cum cred că ști: România a fost totdeauna aliata noastră. Noi vom da României Basarabia dacă rămâne în neutralitate, iar în caz că prinde arma alături de noi, îi vom da și Bucovina, iar Austria se va lărghi spre Rusia . . . — Mi-a fost mai mare dragul, să privesc la Arad, plecarea regimentelor românești. Li s'au dat steguri și muzici românești. Steagul românesc persecutat până eri, astăzi fălăie pe toate clădirile publice chiar și în capitala țării. — Cred că vor înceta acum și micile neînțelegeri ce s'au ivit aici în America, mai cu seamă de la venirea lui Apponyi și vom munci și noi cu aceași însuflețire și bună înțelegere ca și cei de acasă.

Numai astfel vom putea impune Americanilor cari formează o putere cumpănitore în cursul acestui războiu. Guvernul va fi recunoscător și va răsplăti jertfa fiecăruia . . . Trădătorii încă vor fi răsplătiți. . . cu . . . după merit."

La acestea i s'a răspuns: — "Nu am nici dreptul nici puterea de a impune nici unui preot și nici unui mirean nici un fel de conlucrare cu oficiile consulare Austro-Ungare. Eu însuși sunt contra. Poporul nostru din America e hotărât, la ori-ce poruncă sau chemare a guvernului maghiar să răspundă cu, nu! — Ne-am gândit la suferințele familiilor noastre de acasă. Guvernul e în stare nu numai să le persecute ci chiar să le sterpească. Dar fie ori-ce-ar fi, rămânem până în sfârșit pe lângă hotărârea aceasta."

"Te asigur că n'o să vă fie de bine" — a mai adus Dr. Ludwig și consfătuirea s'a terminat.

ROMÂNII DIN AMERICA PENTRU ROMÂNIA. INSULTELE PRESSEI GERMANE ȘI MAGHIARE.

Ziaristica maghiară și germană a început îndată cu amenințări. Știm a cui mână ne amenință dar am rămas nepăsători, și muncitorimea noastră, în ciuda tuturor agenților și spionilor, n'au părăsit lucrul din fabricile de munițiuni nici când au fost amenințați cu pierderea vieții și a averilor de acasă. Pornirilor pătimase ale ziaristicii și diplomației maghiare, poporul nostru a răspuns prin fapte tot mai mult grăitoare, organizându-se mai întâi în Asociațiunea pentru ajutor de războiu," întemeind mai apoi "Comitetul Național," iar în urmă "Liga Națională" toate cu scop de a ajuta cauza războiului, cauza desrobirii noastre. Mișcarea noastră a produs nespūsă bucurie și în Transilvania, dovadă că și frații nostri de acasă simteau una cu noi și numai frica de moarte îi ținea în nemiscare.

Românii din America, deodată cu intrarea României în războiu au început cea mai întinsă propagandă pentru ajutorul ei. Ziaristica maghiară și germană, ne-au aruncat atunci cele mai murdare insulte numindune: "horde barbare, trădători, valahi sălbateci, bandiți și un popă sășesc ne-a numit, porci."

Dedați de acasă cu asemenea insulte, n'am ținut seamă de ele ci am jertfit bani grei pentru "Crucea Roșie Română" și ne-am pregătit cu toții de plecare să murim pentru marea noastră idee, crezând că Anglia și Franța, — aliații României, ne vor pune la îndemână va-poarările necesare. Nu s'a putut și am fost siliți să privim de aici de departe cerul posomorât, sub care, dulcea noastră Țară-Românească, a îngemunchiat în fața dușmanului învingător.

Intristat a fost atunci sufletul nostru până la moarte. Am îngemunchiat și noi în fața sfințitor altare și cu lacrimi în ochi ne-am rugat: Doamne! Doamne! nu ne lăsa!

ROMÂNII ALEARGĂ SUB STEAGUL STATELOR UNITE.

Un nou soare a început să strălucească în curând după catastrofa României. Un nou pri-lej de a ne manifesta dorul nostru arzător ni s'a dat când Statele Unite au declarat războiu Germaniei, iar mai târziu și Austro-Ungariei. Voinicii nostri au părăsit lucrul de fabrică și au alergat sub steagul cu dungi și cu stele care pentru noi însemna mai mult ca pentru ori și cine pe lume. La prima chemare tinerii nostri au răspuns mai presus de orice așteptare, prezentându-se în cete mari la stațiunile de asentare cerând să fie înrolați îndată și trimiși cât mai în grabă pe câmpul de luptă. În unele centre, cum a fost bunăoară Youngstown, Ohio, — Românii au format companii întregi de voluntari. Colonia românească din acest centru industrial a dat armatei Statelor Unite nu mai puțin ca 117 voluntari toți voinici ca brazilii și alți 32 recrutați în puterea legii militare obligatoare. Tot cam la fel s'au purtat tinerii nostri peste tot așa că cu drept și cu mândrie putem spune: : dintre toate naționalitățile emigrate în America, Românii au dat cei mai mulți soldați armatei Statelor Unite, — în proporție cu numărul lor.



Un grup de ofițeri din "Legiunea Română" din Italia. În fruntea lor stau 1. Colonelul italian Ferajoli. 2. Ex. Sa Lahovari. 3. Păr. Dr. V. Lucașcu. 4. Prof. universitar Ursu. 5. Principele Ghica. 6. Ministrul Titulescu, Colonelul Florescu însemnat cu un punct, și cu o cruce, e însemnat șubloc. Șimon Victor, care ne-a trimis fotografia.

În urma împrejurărilor schimbate și în fața primejdiei care amenință Ungaria, dușmanii neîmpacăți de ieri, ni s'au făcut pretini. Ne îmbie drept de vot, drept în guvernarea țării și administrația comitatelor, funcții în serviciile statului, limbă românească oficială în comitatele românești, libertate deplină în afaceri școlare și bisericesti. — Pretutindinea se plâng că li se face nedreptate prin dismembrarea țării, că nu sunt de vină ei nici pentru declararea războiului nici pentru aspirările noastre, că toate relele au venit din Viena, de la împărat și rege.

Foarte puțini mai sunt cei-ce pretind stăpânire asupra noastră pe baza dreptului istoric știind că acest argument și-a pierdut ori-ce valoare. Libertatea Slovacilor li s'a răpit cu aceleași mijloace și în același timp. Ei sunt liberi acum.

Oare numai noi suntem osândiți pe veci să rămânem sub stăpânire străină? O mie și mai bine de ani de grele și necurmte suferințe și prigoniri, nu ne au fost de ajuns și noaună?

Nu putem primi ofertul și prietinia guvernului și națiunii maghiare. Cerut-am destul să ni se dea ce era al nostru, cerut-au conducătorii noștri necurmat aplicarea legii naționațților de la 1868 incoace, dar n'au voit să recunoască o naționalitatea română și ne au răs totdeauna în față.

INCERCĂRILE SASILOR DE A NE ȚINEA ÎN SLUGĂRNICIE.

Zvârcolirile Sacsonilor-Germani colonizați pe moșiile noastre cu șapte sute de ani mai înainte credem că nu pot forma pedecă pentru eliberarea noastră.

Până la anul 1848 ei au strâns dijmă de la poporul nostru, care le făcea și zile de clacă, lucrându-le moșiile, iar astăzi ne aruncă în față că ne-au dat lumină și ne-au ridicat din starea decăzută în care ne-au aflat la venirea lor.

Noi credem însă contrarul. Sasii din Transilvania nouă au să ne mulțumească bunăstarea de care se bucură astăzi. Satele și orasele săsești sunt numai stăpânite de ei dar s'au ridicat din sudoarea noastră, a celor-ce totdeauna le-am fost slugi. Dedați la o viață domnească demult s'ar fi prăpădit dacă nu ar fi fost bietul român să le muncească moșia. Dovedă sunt cei din urmă cincisprezece ani de când poporul nostru emigrează în America. Satele săsești și-au schimbat fața. Vechii stăpâni au sărăcit și sărăcesc văzând cu ochii.

Stăruința ca Transilvania să rămâna și pe mai departe sub vechia ocărmuire ungurească este o sfortare desperată a Sasilor, dar într-o nimic întemeiată. Totul ce'i îndeamnă la aceasta este gândul ascuns că sub vechia stăpânire vor putea să și păstreze și pe mai departe drepturile și privilegiile vechi, rămânând și de acum înainte stăpâni, iar noi slugi ale lor.

DORINȚA NOASTRĂ NEMĂRGINITĂ ȘI DREAPTĂ ESTE UNIREA TRANSILVÂNIEI, BĂNATULUI ȘI BUCOVINEI CU RĂMANIA.

Președintele Statelor Unite și Puterile aliate au declarat că luptă pentru principiul naționalităților și pentru drepturile popoarelor mici și apărate. Țările cari au purtat lupta pentru Civilizație și Creștinism, numai mândre pot fi că au cuprins în programul lor și cauza Națiunii Române, o cerere atât de nevinovată și justificată prin istorie, prin dreptate și simțul firesc.

Românii din Transilvania și Austro-Ungaria au pus n joc totul pentru cauza Dreptății și Libertății. Fie răsplata noastră dreptatea și libertatea, ca uniți cu frații noștri din Regat să formăm o Românie mare, nu pentru a ne întări spre răzbunare ci pentru a pune capăt suferințelor noastre și a crea în răsăritul Europei o Țară democratică în care frățietatea egalitatea și libertatea politică, economică și religioasă, să domnească peste toți cetățenii ei, fără deosebire de naționalitate.

Youngstown, Ohio, la 15 Noemvrie, anul de la Nașterea Domnului 1918.

Episcopia Română Ortodoxă din Statele Unite,

Reprezentată prin

IOAN PODEA m. p.

adm. protopopes

și

membre în Consiliul Național Român din Paris.

9 și 10 Martie 1918.

Zilele de 9 și 10 Martie 1918 vor rămânea de acum și pururea zile însemnate în istoria Americii și mari zile în istoria neamului românesc de pretutindinea.

Să ne dăm seamă de cele ce s'au petrecut atunci.

România zdrobită se pregătea să incheie pacea umilitoare de la București. Ungurii și Bulgarii mutau miezurile și ca niște hiene flămânde sfășiau pământul Țării Românești. Românii din Transilvania, Bănat și Bucovina umpleau temnițele și mureau cu mîile și zecile de mii, moarte de martiri. Intreg neamul românesc plîngea pe mormântul visului neimplinit.

Numai noi cei din America mai eram scutiți de urgie și de frica morții. Dar și de noi i-si radeau Ungurii și ne batjocureau Sașii, întrebându-ne: mai vreți Românie Mare?

Da, mai vrem, — era răspunsul nostru, — o vrem și are să fie! Se trezia și creștea tot mai mult în sufletele noastre doruri de plecare acasă să răzbinăm nedreptatea și mișella ori să murim cu toți dacă a bătut ceasul de pierzare al Românului.

Dar nu ne era cu putință. Ne despărțeau mări și țări și multe și grele piedeci. Puteam însă altceva.

Puteam să ridicăm glas de protestare — care să tune și să fulgere, — împotriva dușmanilor învingători, — și glas de rugare către cei-ce puteau să ne ajute.

CONGRESUL BISERICESC.

Cu înțală unui viitor s'a lătit vestea că preoțimea ortodoxă într'unută la 22 Februarie în orașul Youngstown din Statul Ohio a hotărât convocarea unui congres al tuturor bisericilor din America, care să vestească lumii întregi suferințele de veacuri pe cari Românii de sub stăpânirile streine nu le mai pot suporta și să ceară Guvernului și Președintelui Statelor Unite să intervină cu toată autoritatea și puterea, nu numai pentru eliberarea României și restatorirea vechilor ei hotărâ, ci și pentru eliberarea noastră a celor peste patru milioane de suflete de sub stăpânirea austro-ungară.

Prima sedință a congresului se ține în 9 Martie, în biserica Sf. Treime din Youngstown. Imputerniciții și trimiși poporului, după un scurt sfat, într'un glas și simțire hotărâsc rup era legăturilor politice și bisericesti cu Metro-polia și guvernele din Austria și Ungaria, în fața sfântului altar depun jurământ de credință României, și iscălesc hrisovul, prin care, toate bisericile din America se închină și supun Metro-poliei din București, — până când Transilvania mai stă sub stăpânire ungurească.

La 5 ore p. m. clopotele tuturor bisericilor ortodoxe române vestesc prin sunetele lor veșele marele praznic, săvârșirea marelui act de unire cu România și pecetluirea lui prin jurământul preoților și mirenilor cari reprezintă 150,000 credincioși ai acestor biserici.

“După ce eu știu — a zis deputatul Cooper — Românii din America în proporție cu numărul lor, au dat armatei Statelor Unite mai mulți soldați decât ori care alt popor din America. Mă simt dator a lăuda în deosebi pe Românii din Youngstown, cari au întrecut toate celelalte colonii, dând armatei americane 117 voluntari. Jertfa acestor voluntari însă nu este a noastră ci a neamului românesc în primul rând. Prin victoria Statelor Unite și a Aliaților săi România se va mântui și întregul neam românesc va fi chemat la o viață nouă liberă și democratică.”



DR. C. ANGELESCU, MINISTRUL ROMÂNIEI.

Al doilea orator e ministrul României Dr. C. Angelescu. Arată scopul cu care România a intrat în războiu și cauzele cari au adus nenorocirea ei. Descrie marea însuflețire de la început și jalea care a cuprins acum țara de la o margine la alta. “Dar să nu ne pierdem nădejdea — rostește apăsător Re-prezentantul Țării Românești. Sus e Dumnezeu și știe că am fost datori să prindem arma. Preamulț au fost apăsați Transilvănenii și am vrut să le dăm și lor libertatea. Știu și aliații noștri cum și pen-truce am intrat în războiu. Știe chiar și America țara aceasta puternică în care ne aflăm astăzi. Alia-ții nu vor pune arma jos decât după victorie, iar când vor învinge ei, am învins și noi. Să ne ținem curajul și să facem tot ce putem pentru a cuceri iubirea și simpatia Americii de la care atărnă soar-tea războiului și soarta noastră. Actul măreț pe care l-ați săvârșit acum când 150.000 de Români din Ungaria și Transilvania ați jurat credință României, dovedește în mod clasic de ce simțăminte este pătruns neamul românesc de sub stăpânirile streine. Istoria noastră va în-cresta această frumoasă manifestare între cele mai mari evenimente din viața noastră, iar D-voastră pururea puteți fi mândrii că ați avut tăria să o faceți.”

Urmază Majorul Liviu Teiusanu. Și din graiu și din statură se cunoaște că e erou. Nu se laudă pe sine — eroul fără un braț — ci laudă armata și soldatul român și mai presus de toate pe regele. Aminteste nume de eroi și eroine descrie lupte și suferințele soldaților și la urmă întreabă: pentru cine toate acestea? — Pentru Transilvănenii! De aceea și Transilvă-nenii au aceeași datorință față de România ca și fil ei. Nimănui să nu i se pară că a dat ori a făcut preamulț. Totul trebuie făcut pentru mântuirea țării și a cinstei poporului românesc. Actul măreț de astăzi încă este o recunoștință a jertfelor mari pe cari le-a adus România. Ina-inte! numai înainte cu toții, și cu arma și cu orice mijloace până când cauza noastră va fi căș-tigată.”

Căpitanul Vasile Stoica în limba engleză și în numele guvernului României răspun-de deputatului John G. Cooper, îi mulțumește pentru declarațiile ce le-a făcut cu privire la România și pentru promisiunea solemnă că va sprijini și în parlament cauza dreaptă a nea-mului românesc.

După atâtea discursuri frumoase și pline de cel mai sfânt patriotism cari au produs o ne mai pomenită însuflețire și curaj în sufletul mulțimei, se cetește hrisovul iscălit de reprezen-tanții bisericilor și apoi Părintele Podea rostește cuvântul de încheiere.

“Eri ca filii ai bisericii și ca Români, am rupt legăturile cu dușmanii noștri și am jurat cre-dință României, care în acest războiu a adusele mai mari jertfe. — jertfindu-se pe sine chiar, de dragul nostru al Transilvănenilor. As-tăzi, unii dintre noi ca cetățeni, alții ca locui-tori neincetățânți jurăm credință și acestei țări care luptă ca și România, tot pentru liberta-tea noastră. Cine crede că nu și ține jurământul să plece dintre noi. Cei credincioși steagu-lui dreptății, să ne facem datoria. Cei harnici de armă, cu arma; cei harnici de muncă, cu mun-ca; cei buni sfătuitori, cu sfatul și toți laolaltă să formăm o putere și să o punem la îndemâ-na guvernului american să se folosească de ea cum și când crede de bine, ca atunci când va sosi ziua cea mare a păcii, să putem zice și noi: am luptat pentru libertate, vrem să o avem!”

BANCHETUL.

Sărbările din 9 și 10 Martie s-au sfârșit cu un banchet. Lume multă s'a strâns și seara. Poate prea multă. Pe lângă oaspeții cari au luat parte la sădina festivă ne-au mai onorat cu prezența lor încă trei bărbați cu mare trecere în cercurile politice americane și aderenți ai cauzei românești: Procurorul Jared P. Huxley, Judele William S. Anderson și Judele Wil-liam P. Barnum.

Primul toast l'a rostit Ministrul României, închinând în sănătatea Președintelui Woodrow Wilson și accentuând din nou că soarta României și a Românismului întreg depinde de la ca-

În fiecare colonie românească se țin adunări, se rostesc discursuri, și e atâtă însuflețire, încât nimenea nu poate nici spune nici scrie. Nu mai puțin ca 274 de telegrame de felicitare și aderare sosesc la Youngstown în cursul nopții și ziua următoare, din toate părțile Statelor Unite, unde trăește un suflet de român.

În sărbătorirea marelui praznic, se alătură și frații noștri greco-catolici. Dintre preoți, unii iau parte la serbări alături de credincioșii lor, iar alții i-și exprimă bucuria prin telegrame. Nu e numai ziua mare a unei părți, ci a întregului popor românesc din America. Putem mărturisii cu mândrie că acest congres a fost cea mai mare și mai serioasă manifestație românească, care a convins și cercurile politice americane, că rezolvarea chestiunii românești în Austro-Ungaria, nu mai este ceva ce se poate amâna sau ignora și că intrarea României în războiu a fost deplin justificată. România a avut nu numai dreptul ci și datorința să scoată sabia pentru desrobirea unui popor, care a suferit prea mult.

Discursurile rostite, — în ședința festivă a Congresului bisericesc din ziua următoare, — de către reprezentantul Senatului Statelor Unite și reprezentanții justiției și comitatului Mahoning; precum și scrisorile oficiale de la guvernori diferitelor State și de la alți bărbați dă-tători de ton în viața politică, dovedesc clar însemnătatea acestui Congres în lupta pentru libertatea și unitatea neamului românesc.



J. G. COOPER, DEPUTAT ÎN CONGRESUL S. U.

membrii ai Legațiunii, apoi trecând la stările politice în general și în special la trista soartă a României între altele zice:

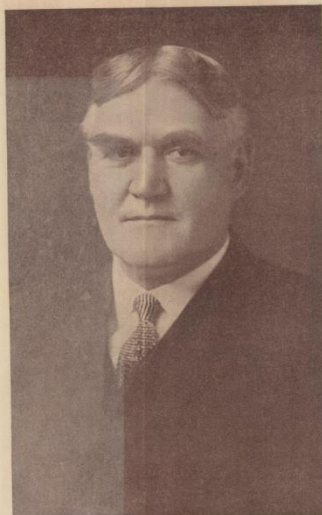
„Statele Unite nu luptă pentru câștigare de teritorii ci pentru principii. Războiul a unit toate țările iubitoare de libertate din întreaga lume. Români pot fi siguri că simpatia tuturor aliaților și îndeosebi simpatia Statelor Unite este cu ei. Cel din urmă strop de sînge american, se va vărsa și cel din urmă cent se va spesa pentru eliberarea popoarelor asuprite.”

Al treilea orator e deputatul John G. Cooper. Salută în numele congresului din Washington pe oapeții și trimișii României, salută congresul bisericesc și adunarea și își exprimă cea mai mare bucurie că Românii din America așa de frumos și hotărât știu să își manifesteze patriotismul și dragostea față de neam.

Ședința festivă se ține în biserica presbiteriană din centrul orașului. La 2 ore biserica era arhiplină deși deschiderea ședinței se anunțase pe orele 3 p. m.. Ca la două mii de oameni sunt în biserică.

Judele de tribunal George W. Carew e primul care, între aplauzele mulțimii intră în biserică și ocupă loc la masa de pe platformă. La câteva minute sosesc membrii Legațiunii Române din Washington: Ministrul Dr. C. Angelescu; Major Liviu Teiușan, atașatul militar; Căpitanul Vasile Stoica și A. Rubin, reprezentantul presei române. Iată și Venerabilul John G. Cooper, deputat în senatul Statele Unite, bărbat de o rară bunătate și cultură, cel mai desinteresat pretin și apărător al cauzei noastre, pe care a dus-o până la Președintele Wilson și pentru care s't întrepus totdeauna și în tot locul.

Ședința o deschide părintele I. Podea administratorul protopopesc prin un scurt discurs de binevenire a aleșilor oaspeți. Aclamat de președinte al ședinței părintele Podea introduce publicului pe Judele G. W. Carew ca prim orator. Vorbește în limba engleză dar destul de respicat ca să fie înțeles și de ceice cunosc cât de puțin această limbă. În numele comitatului Mahoning salută cu bucurie pe reprezentantul României, Ministrul Angelescu și pe ceilalți



M. G. BRAMBAUGH
Governorul Statului Pennsylvania



J. G. COX
Governorul Statului Ohio

pul și guvernul acestei țări care împreună cu aliatele sale poate da, și va da la timpul său, nu numai ce a pierdut România, ci și ce avea de cucerit.

Al doilea toast s'a rostit de către Majorul Liviu Teiușan, închinând în sănătatea regelui Ferdinand I al României, și pentru armată.

Un admirabil toast a rostit Judele William S. Anderson pentru America arătând ce înseamnă adevărata libertate și democrație, cum un popor se ridică și întărește cum o țară înfloreste dacă e guvernată cu înțelepciune și cu dreptate. "Statele Unite, de cari Europeii nu au prea ținut seamă până acum, vor arăta lumii ce pot și ce știu — a zis Judele Anderson — și vor arăta Germaniei și Austro-Ungariei că aici se află, — când e lipsă, și oțel pentru arme și luptători ca să le poarte și să învingă pe orice dușman. Mica României a căzut copleșită și împresurată de dușmani tari și mulți și și-a pierdut independența. America știe că România și-a făcut datoria și pentru aceea acum când nu o putem ajuta o compătimim, dar când dușmanul va fi învins, îi vom întinde nu ajutor de milă, ci-i vom da tot ce va cere, pentru că vrednică este."

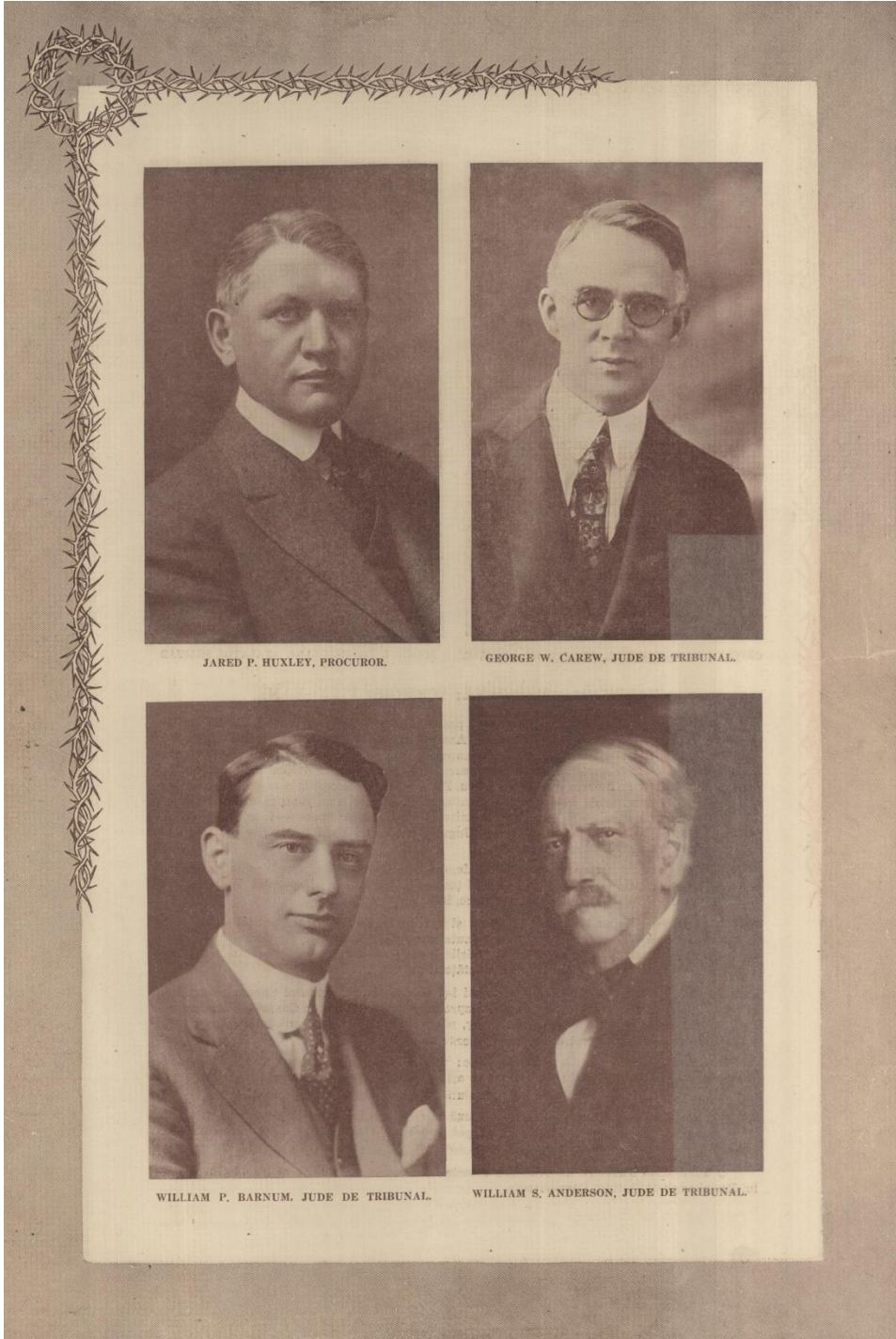
Interesant a fost toastul Judelui W. P. Barnum. În cuvinte alese și-a exprimat bucuria pentru hotărârea bărbătească a Românilor din America cari au săvârșit un lucru ne mai pomenit încă în istoria naționalităților de aici. Și-a încheiat toastul cu rostirea acestor cuvinte românești: "Rumunia să trăiască."

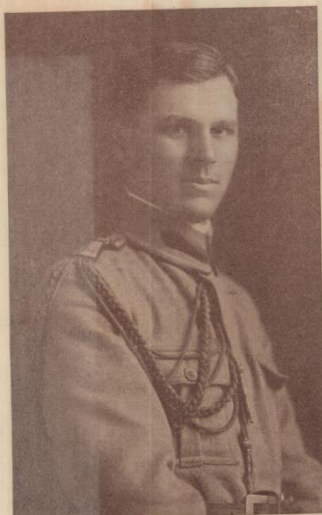
Banchetul s'a sfârșit cu "Imnul American" și "Desteaptăte Române."

Advocatul Corneliu P. Cosciuc, Român Transilvănean, atât în timpul pregătirilor cât și cursul sărbătorilor a făcut totul în interesul cauzei noastre.

Din'tre cei așteptați la sărbătorile din 10 Martie, a lipsit secretarul Legățiunii Române, dl Nicolae Lahovari, bărbatul, care ne-a dat admirabila traducere a "Hrisovului" și celelalte acte oficiale.

În cursul banchetului, Părintele O. Mureșan —, artist în adevăratul înțeles al cuvântului, a cântat două cântări admirabile, iar tânărul N. Hociotă și românceța C. Breția, — în costume naționale, s'au produs cu cântece din fluer și câteva doine de o rară frumusețe, și ca text și ca melodii.





CĂPITAN VASILE STOICA, ATĂȘAT LA LEGAȚIE.



MAJOR LIVIU TEUSANU ATĂȘATUL MILITAR

ZIARISTICA AMERICANĂ; SCRISORI; TELEGRAME.

Ziarele americane urmăresc pas cu pas pregătirile ce se fac pentru congres. La sărbări ia parte și reprezentantul Asociației Pressei Americane, pe lângă reprezentanții speciali ai ziarelor din Youngstown, Pittsburg și Indianapolis. Reprezentantul Asociației, publică ziua următoare în întreaga pressă un comunicat scurt dar foarte frumos despre însemnătatea politică a congresului. Ziarele din Youngstown, Pittsburg și Indianapolis în coloane întregi laudă frumoasa și îndrăzneța hotărâre a Românilor din America, cari și-au manifestat atât de împunător dorința, credința și nădejdea în unitatea neamului românesc — în înfăptuirea României mari, tocmai în timpul când Austro-Ungaria credea că visul Românilor s'a spulberat pentru vecii-veclor.

Bărbați politici, guvernori, senatori și deputați ai Congresului din Washington segrăbesc să răspundă prin scrisori la chemarea și ținerea Congresului. Deputatul William Gordon, membru în Comitetul Afacerilor militare, între altele scrie:

"Îmi exprim cea mai cordială simpatie și apreciere față de spiritul patriotic care a inspirat convocarea și ținerea Congresului. Ținuta generală a Românilor din America și patriotismul cald cu care suportă cauza acestei țări în lupta pentru drepturi și libertate este o bucurie și izvor de inspirație pentru oricare cetățean patriotic."

Senatorul Warren G. Harding nu numai i-și exprimă bucuria pentru ținerea congresului ci cere să i se dea cele mai largi informații despre totul ce s'a hotărât în Congresul din Youngstown. "Te asigur — scrie senatorul Harding, părintelui Podea, — că mă interesează foarte mult lucrarea patriotică, pentru carea vom merge mână în mână."

Senatorul Boies Penrose între altele, scrie: "Recunosc contribuția Românilor la bunăstarea și înaintarea Statelor Unite și și că între ei se află mii de cetățeni vrednici și credincioși. Trimite cele mai călduroase dorințe de bine și salutările mele tuturor celor prezenți."

Deputatul Robert Crosser după ce se scuză că n'a putut lua parte în persoană i-și încheie scrisoarea cu: "M-aș bucura foarte mult să pot primi informații despre toată afacerea." Informații amănunțite i s'au trimis îndată după congres.

O admirabilă scrisoare de felicitare sosește în ziua congresului de la biroul Guvernului Brumbaugh al Statului Pennsylvania.



NICOLAE LAHOVARI, SECRETARUL LEGAȚIEI.

M. J. Ball, secretarul Guvernului salută adunarea de Duminecă prin următoarele cuvinte. "I-mi pare nepus de rău că scrisoarea din 6 Martie către Guvernorul Brumbaugh, s'a primit în absența lui. Este afară din stat. Pot să vă asigur însă și de data asta despre marele interes ce-l are față de tot ceace privește pe Românii din America și vă doresc succes în adunarea care se va ținea Duminecă după amiazi, în 10 Martie."

Guvernorul Statului Ohio salută congresul prin următoarea scrisoare:

"Iubite Părinte Podea!

"Cu cea mai mare părere de rău te avizez că nu'ți pot împlini invitarea afabilă de a lua parte la adunarea Românilor din America, care se va ținea la 10 Martie în Youngstown, Ohio. Declarația de credință și supunere a două sute de mii de Români din America, înseamnă o epocă în istoria popoarelor și locuitorilor de origine streină în Statele Unite și e o stea strălucitoare în nizuințele celor-ce luptă pentru libertate, — de la o morgine a lumii la alta."

"Dă-mi voie, să-mi exprim cele mai sincere felicitări față de nizuințele poporului D-tale și față de manifestarea lui loială, care va fi comunicată și peste mări nenorociților supuși ai regilor cari necontentit caută o rază de lumină."

— Președintelui Statelor Unite se trimite în numele congresului următoarea telegramă:

Exelenței Sale Woodrow Wilson, Președintele Statelor Unite, Casa Albă, Washington.

"O sută cincizeci de mii de Români, — de legea ortodocșă, — din America, — întemeind astăzi în congresul lor o Episcopie Ortodocșă Română în Statele Unite, rupând astfel și cea din urmă legătură cu Ungaria și guvernul ei, care timp de zece veacuri i-a asuprit silindu-i să'și părăsască căminurile și să rătăcească în largul lumii, — exprimă astăzi cea mai adâncă

recunoștință Ecselenței Voastre și profunđa lor loialitate față de aceasta puternică Țară a Libertății; au primit cu mare bucurie vestea, că fii și frații lor, voluntari în armata americană au luat deja parte în luptele de pe frontul francez; chizeșuesc din nou Ecselenței Voastre orice jertfă de sine și avere ce va cere țara, în războiul pentru eliberarea lumii și au cea mai neclătită încredere, că prin jertfele armatei americane și armatelor aliate se vor elibera toate popoarele mici și astfel se vor elibera și uni cu Regatul Român și cele patru milioane de Români Transilvăneni, cari trăesc astăzi sub asuprirea ungurească.”

Părintele Podea a primit următorul răspuns:

“Casa Albă, Washington, 13 Marta, 1918.

Iubitul meu Domn:

Președintele mă însărcinează să mulțumesc atât D-tale cât și Părintelui Roșca și tuturor celor-ce consimțiri împreună pentru prețioasa telegramă din 12 Martie și să vă spun că apreciază foarte mult frumoasele sentimente și convingerile patriotice ale D-voastră.

Al D-niei-voastre, sincer

H. TUMULTY
Secretarul Preșidentului.”

Ne-am ținut de datorință să facem această scurtă dare de seamă despre cea mai însemnată manifestație patriotică și națională a Românilor din America. Și acum la sfârșit o întrebare:

Al cui este meritul să s'a convocat și ținut într'o formă atât de impunătoare acest congres; care a atras privirea diplomației americane asupra cauzei românești, și care — după-cum însuși Guvernorul Cox al Statului Ohio a declarat, — formează epocă în istoria popoarelor emigrate în America.

Al cui? — Al tuturor celor-ce au contribuit în ori-ce formă și în măsură cât de mică la răușita lui; a preoților și mirenilor deopotrivă. E un merit chiar și al fraților noștri greco-catolici, cari în zilele de grea încercare ale neamului românesc de pretutindinea, s'au unit cu noi în cuget și simțiri.

ION DĂJDERIU.



Rev. IOAN PODEA
Youngstown, Ohio

List of illustrations

Fig. 1, 2 – Deed of Worship and Obedience to the Holy Metropolis of Ungro-Wallachia

Fig. 3, 4 – Petition and reply from the President of the United States of America

APPENDIX – Petition of the Romanian Orthodox Diocese

Abrevieri bibliografice

ANIC – Arhivele Naționale Istorice Centrale

Cotan 2019 - Claudiu Cotan, „Ortodox Romanians in America”, în *Journal of Romanian Literary Studies*, nr. 16, 2019, p. 222-229

Gârdan 2003 – Gabriel-Viorel Gârdan, „Cercetări privind Episcopia Ortodoxă Română din Statele Unite ale Americii”, în *Revista Teologică*, an XIII(85), 2003, p. 40-54

Gârdan 2019 - Gabriel-Viorel Gârdan, „Fie răsplata noastră dreptatea și libertatea ca uniți cu frații noștri din regat, să formăm o Românie mare”, în *Arhivele Bistriței*, an IV, fasc. 1 (13), Cluj-Napoca, 2019, p. 45-65

Nicoară 1975 - Ioan Nicoară, „Brașovenii în fruntea luptei românilor din Statele Unite ale Americii pentru desăvârșirea procesului de unitate națională și politică de la 1 Decembrie 1918”, în *Cumidava*, 1974-1975, p. 169-180

Opreș 2018 – Ioan Opreș, *Vasile Stoica în serviciul României*, ediția a II-a, București, 2018

Opreș 2021 – Ioan Opreș, *Vasile Stoica o emblemă națională în pușcărie*, Onești, 2021

Stoica 1924 – Vasile Stoica, *În America pentru cauza românească*, București, 1924